

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2TdoV/1/2020
Identifikačné číslo spisu: 9515100005
Dátum vydania rozhodnutia: 09.12.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Juraj Kliment
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:9515100005.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Juraja Klimenta a sudcov JUDr. Petra Hatalu, JUDr. Petra Štífta, JUDr. Petra Kaňu a JUDr. Dušana Krč - Šeberu v trestnej veci obvineného PaedDr. N. I., PhD. pre prečin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 ods. 1, ods. 2 písm. a) Tr. zák., prerokoval na neverejnom zasadnutí konanom 9. decembra 2021 v Bratislave dovolanie ministra spravodlivosti Slovenskej republiky proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. marca 2019, sp. zn. 3 To 10/2018, a rozhodol

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Tr. por. dovolanie ministra spravodlivosti Slovenskej republiky sa odmieta.

Odôvodnenie

Špecializovaný trestný súd v Pezinku (ďalej aj „súd prvého stupňa“) v poradí druhým rozsudkom z 23. apríla 2018, sp. zn. PK-1T/1/2015 uznal obvineného PaedDr. N. I., PhD. za vinného z prečinu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 ods. 1, ods. 2 písm. a) Tr. zák., a to na skutkovom základe, že

po zaslaní žiadosti o nenávratný finančný príspevok dňa 21. decembra 2009 a po podpísaní Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku číslo 182/2010-IZ-5.0/V dňa 21. júna 2010 v Košiciach s následnými dodatkami (ďalej aj „Zmluva o NFP“) s G. D., E. H. a A. E., Š. X,X,X, XXX XX R. za prijímateľa A. Q. D. E. B. - V. U.O., XXX XX L.-E. G., U. G. G. X, na financovanie projektu s názvom Budovanie spoločnej cesty, kód ITMS27120130288 s miestom realizácie projektu v Košiciach v celkovej výške výdavkov 95.317,20 Eur, získal k 1. marcu 2012 na fiktívne deklarované, ale v skutočnosti nezrealizované školenia, ktoré sa mali uskutočniť od októbra 2010 do marca 2011 v Košiciach s plánovaným lektorom doc. PhDr. F. M., PhD, na základe Príkaznej zmluvy z 1. októbra 2010, spolu sumu vo výške najmenej 7.761,09 Eur, predstavujúcu priame výdavky na tieto školenia uplatnené:

v žiadosti o platbu číslo 27120130288202, súčasťou ktorej bola

- faktúra č. FA1090163 zo dňa 4. októbra 2010 v sume 924,59 Eur, deklarujúca prenájom priestorov - D., za mesiac október 2010,
- faktúra č. VF-1008006 zo dňa 13. augusta 2010 v sume 999,60 Eur za nákup multifunkčného zariadenia HP Color Laser Jet CM2320fxi MFP printer, LAN,
- faktúra č. VF-1008006 zo dňa 13. augusta 2010 v sume 1.642,20 Eur za nákup dataprojektora DELL DLP Projektor 1610HD, WXGA 1280x800, USB, HDMI,

v žiadosti o platbu číslo 27120130288203, súčasťou ktorej bola

- faktúra č. FA1090171 zo dňa 2. novembra 2010 v sume 924,59 Eur, deklarujúca prenájom priestorov - D., za mesiac november 2010,
- faktúra č. VF-1010002 zo dňa 20. októbra 2010 v sume 910,35 Eur za nákup 3 ks stolov kancelárskych,
- faktúra č. VF-1010002 zo dňa 20. októbra 2010 v sume 495,04 Eur za nákup 8 ks stoličiek,

v žiadosti o platbu číslo 27120130288205, súčasťou ktorej bola

- faktúra č. 110100068 zo dňa 11. marca 2011 v sume 932,36 Eur, deklarujúca prenájom priestorov - D., za mesiac marec 2011,

v žiadosti o platbu číslo 27120130288206, súčasťou ktorej bola

- faktúra č. 110100057 zo dňa 2. februára 2011 v sume 932,36 Eur, deklarujúca prenájom priestorov - D., za mesiac február 2011,

pričom takýmto konaním zo strany PaedDr. N. I., PhD., došlo k porušeniu bodu 3.1 Zmluvy o NFP, článku 9 ods. 2.4 písm. h) Všeobecných zmluvných podmienok k Zmluve o poskytnutí NFP a § 19 ods. 3 zákona č. 523/2004 Z. z. v platnom znení o rozpočtových pravidlách verejnej správy, čím G. D., E. H. a A. E., Š. X,X,X, XXX XX R., spôsobil škodu vo výške najmenej 6.596,93 Eur, zodpovedajúcej 85 %, poskytnutej z Európskeho sociálneho fondu.

Špecializovaný trestný súd za to obvinenému uložil podľa § 261 ods. 2 Tr. zák., § 38 ods. 2, ods. 3 Tr. zák., § 36 písm. j) Tr. zák. trest odňatia slobody vo výmere 1 (jeden) rok, ktorého výkon podmienčne odložil so skúšobnou dobou na 1 (jeden) rok [§ 49 ods. 1 písm. a) Tr. zák., § 50 ods. 1 Tr. zák.] a podľa § 56 ods. 1 Tr. zák. peňažný trest vo výmere 500,- Eur. Pre prípad, že by výkon peňažného trestu bol úmyselne zmarený, aj náhradný trest odňatia slobody vo výmere 1 (jeden) mesiac (§ 57 ods. 3 Tr. zák.). Zároveň obvinenému podľa § 287 ods. 1 Tr. por. uložil povinnosť nahradiť poškodenému G. D., E. H. a A. E. (ďalej len „poškodený“) škodu vo výške 6.596,93 Eur.

Proti rozsudku podal obvinený odvolanie, na podklade ktorého Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „najvyšší súd“) uznesením z 20. marca 2019, sp. zn. 3 To 10/2018, podľa § 321 ods. 1 písm. f), ods. 3 Tr. por. zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o náhrade škody. Výrok o vine a treste ostal nedotknutý.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal minister spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“) na podnet poškodeného G. D., E. H. a A. E. dovolanie z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. (rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však odvolací súd nemôže skúmať a meniť) a ods. 3 Tr. por. (minister spravodlivosti podá dovolanie aj proti právoplatnému rozhodnutiu vychádzajúceho zo skutkového stavu, ktorý bol na základe vykonaných dôkazov v podstatných okolnostiach nesprávne zistený, alebo ak boli pri zisťovaní skutkového stavu závažným spôsobom porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci).

Minister spravodlivosti namietol nesprávne konštatovanie odvolacieho súdu, že predmetný právny vzťah možno považovať za verejnoprávny, resp. administratívny. Pri podpise zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku (ďalej len „NFP“) boli zmluvnými stranami poskytovateľ (G. D., E. H. a A. E.), zastúpený W. E. A. v zmysle osobitného splnomocnenia, a prijímateľ NFP. Možnosť spáchať daný trestný čin je teda viazaná až na obdobie po podpise zmluvy a poskytnutí NFP, resp. zálohy / časti NFP prijímateľovi poskytovateľom. Okamihom uzavretia zmluvy o poskytnutí NFP nadobudol vzťah súkromnoprávny charakter, a preto prípadné nároky z neho je možné uplatňovať v civilnom konaní (a teda aj v rámci adhézneho konania) a nie v správnom konaní. Tvrdenia podložil poukazom na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 1. apríla 2015, sp. zn. II. ÚS 219/2015 a rozhodnutie najvyššieho súdu z 1. júla 2014, sp. zn. 3Sžf/118/2013.

Dovolateľ sa taktiež nestotožnil s právnym názorom odvolacieho súdu o možnosti aplikácie ustanovenia § 31 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 523/2004 Z. z.“), nakoľko dané ustanovenie je viazané na inštitút porušenia finančnej disciplíny. Odstúpenie od zmluvy však nebolo z dôvodu porušenia finančnej disciplíny, ale podstatného porušenia zmluvných podmienok v zmysle čl. 9 ods. 2.4 písm. d) a písm. h) Všeobecných zmluvných podmienok, tvoriacich podstatnú súčasť zmluvy. Za správne nepovažoval ani poukaz na ustanovenie § 24 zákona č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva (ďalej len „zákon č. 528/2008 Z. z.“), keďže v prípade odkazu daného ustanovenia na podmienky dojednané v zmluve (Zmluva o poskytnutí NFP), nemôže toto ustanovenie poukazovať na postup administratívneho, resp. správneho orgánu.

Porušenie zmluvných podmienok zo strany obvineného malo za následok odstúpenie od zmluvy a vznik škody. Nakoľko prijímateľ splnil všetky podmienky na poskytnutie NFP, nemožno sa stotožniť s tvrdením odvolacieho súdu o protiprávne poskytnutom príspevku. Protiprávnosť konania obvineného spočívala iba v okolnostiach využitia poskytnutých finančných prostriedkov (odlišne od zmluvne dohodnutého spôsobu), čím bola aj naplnená skutková podstata trestného činu podľa § 261 Tr. zák.

V danom prípade išlo o škodu uplatniteľnú v adhéznom konaní v zmysle ustanovenia § 46 ods. 3 Tr. por., pričom z ustanovenia § 287 ods. 1 veta druhá Tr. por. vyplýva, že ak je spôsobenie škody a jej výška súčasťou opisu skutku uvedeného vo výrokovej časti rozsudku, súd musí rozhodnúť o povinnosti obvineného nahradiť škodu, pokiaľ už nebola celkom alebo sčasti uhradená. Na uvedené odkazoval v rozhodnutí aj súd prvého stupňa.

Dovolateľ považoval taktiež za nesprávne odkazovanie na stanovisko R 71/2017, keďže v stanovisku sa poukazuje na vylúčenie nárokov na náhradu škody spôsobenej trestným činom, ktoré majú administratívnoprávnu povahu a rozhodnutia o nich podliehajú kontrole správnym súdom. Zároveň o nárokoch poskytovateľa sa pri poskytnutých NFP nepostupuje výhradne v zmysle zákona č. 528/2008 Z. z. a zákona č. 523/2004 Z. z., keďže oba zákony sa vzťahujú na postupy uplatniteľné voči právnickým osobám, nie konkrétnym fyzickým osobám zodpovedným za konanie právnických osôb (trestné stíhanie bolo vedené proti riaditeľovi - oprávnenému zástupcovi neziskovej organizácie). Z tohto dôvodu nie je možné, aby nastala situácia, že škoda bude voči obvinenému uplatňovaná aj v správnom konaní. Tým je úplne vylúčená duplicita v rozhodovaní o tom istom nároku.

Vo vzťahu k nesprávosti výkladu vyššie uvedených ustanovení dal dovolateľ dovolaciemu súdu do pozornosti rozsudok Súdneho dvora z 13. marca 2008 v spojených veciach sp. zn. C-383/06 až C-385/06, z ktorého citoval body 49 a 59. Výklad ustanovení zákona č. 528/2008 Z. z. a zákona č. 523/2004 Z. z. v danej trestnej veci bol teda zo strany odvolacieho súdu neprímeraný a v rozpore s účelom Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev. Ponechanie napadnutého rozhodnutia bez zmeny výroku o náhrade škody by mohlo mať dopad na uplatnenie návratnosti neoprávnené využitých finančných prostriedkov, ako aj vymoženie náhrady škody orgánmi Slovenskej republiky alebo Európskych inštitúcií. Výrok rozhodnutia odvolacieho súdu je pritom v rozpore nielen s vnútroštátnymi právnymi predpismi, niektorou judikatúrou a súdnou praxou, ale aj s právne záväznými aktmi Európskych spoločenstiev. V dôsledku toho by mohlo dôjsť k vytvoreniu nežiaduceho právneho

stavu a súdnej praxe, odchyľujúcej sa od ustanovení Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev, ako aj účelu ochrany záujmu chráneného v ustanovení § 261 Tr. zák.

Dovolaciemu súdu navrhol vysloviť, že napadnutým uznesením bol porušený zákon v ustanovení § 321 ods. 1 písm. f), ods. 3 Tr. por., § 46 ods. 3 Tr. por., § 287 ods. 1 Tr. por. a § 256 ods. 3 Tr. por. v prospech obvineného PaedDr. N. I., PhD. Následne podľa § 386 ods. 2 Tr. por. napadnuté uznesenie zrušiť a zrušiť aj ďalšie rozhodnutia naň obsahovo nadväzujúce, ak vzťahom na zmenu, ku ktorej zrušením došlo, stratili podklad a podľa § 388 ods. 1 Tr. por. najvyššiemu súdu prikázať, aby vec v potrebnom rozsahu znova prerokoval a rozhodol.

Predseda senátu súdu prvého stupňa v súlade s ustanovením § 376 Tr. por. zaslal rovnopis dovolania na vyjadrenie obvinenému, obhajcovi, prokurátorovi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) a poškodenému.

K dovolaniu sa vyjadril obvinený, ktorý sa stotožnil s právnym názorom odvolacieho súdu ohľadne výroku o náhrade škody. Dovolanie ministra spravodlivosti súčasne považoval za podané po lehote, keďže 6-mesačná zákonná lehota mu plynula od doručenia uznesenia prokurátorovi, t. j. od 5. apríla 2019. Dovolanie bolo podané 14. októbra 2019. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu z 27. februára 2018, sp. zn. 1 TdoV 14/2017, pričom argumentoval závermi, ktoré plynú z daného rozhodnutia. Dovolaciemu súdu preto navrhol dovolanie ministra spravodlivosti odmietnuť podľa § 382 písm. a) Tr. por. ako podané oneskorene.

Vyjadrenie obvineného bolo doručené ministrovi spravodlivosti, prokurátorovi a poškodenému, ktorí naň nereagovali.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal procesné podmienky pre jeho podanie a zistil, že dovolanie je prípustné [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Tr. por.], bolo podané oprávnenou osobou (§ 369 ods. 1 Tr. por.), v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1, ods. 2 Tr. por.) a na zákonom určenom mieste (§ 370 ods. 3 Tr. por.) a súčasne sú splnené podmienky podľa § 373 ods. 2 Tr. por., ako aj obsahové náležitosti uvedené v § 374 Tr. por.

Obvinený vo vyjadrení k dovolaniu vyslovil pochybnosť o včasnosti podania dovolania ministrom spravodlivosti.

Podľa § 370 ods. 1 Tr. por. ak sa dovolanie podáva v neprospech obvineného, možno ho podať do šiestich mesiacov od doručenia rozhodnutia súdu prokurátorovi. Ak sa dovolanie podáva v prospech obvineného, možno ho podať do troch rokov od doručenia rozhodnutia obvinenému; ak sa rozhodnutie doručuje obvinenému aj jeho obhajcovi alebo zákonnému zástupcovi, plynie lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané najneskôr.

Podľa § 370 ods. 2 Tr. por. ministrovi spravodlivosti plynie lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané najneskôr.

Otázka začatia plynutia lehoty v prípade ministra spravodlivosti bola vyriešená zjednocujúcim stanoviskom najvyššieho súdu S 15/2019-I:

I. Ustanovenie § 370 ods. 2 Trestného poriadku má oproti ustanoveniu predchádzajúceho odseku (§ 370 ods. 1) povahu lex specialis a obsahovo odráža postavenie ministra spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len "minister spravodlivosti") ako dovolateľa, ktorý nie je stranou v súdnom konaní v rámci trestného stíhania (do právoplatnosti dovolaním napadnuteľného súdneho rozhodnutia, ktoré sa mu teda ani nedoručuje), pričom dovolanie môže podať len na podnet (§ 369 ods. 1 Trestného poriadku).

Ministrovi spravodlivosti plynie lehota od toho doručenia, ktoré bolo vykonané najneskôr (z osôb, ktorým sa doručuje dovolaním napádané rozhodnutie - prokurátor, len dovolaním dotknutý obvinený,

jeho obhajca a zákonný zástupca, dotknutý poškodený a dotknutá zúčastnená osoba), a to bez ohľadu na okolnosť, či podáva dovolanie v prospech alebo v neprospech obvineného. V opačnom prípade by aj pre ministra spravodlivosti platil režim začatia plynutia dovolacej lehoty podľa § 370 ods. 1 Trestného poriadku a dotknutý, teda druhý odsek toho istého ustanovenia by bol nadbytočný (de lege lata je v skúmanom smere s odsekom 1 nezlučiteľný).

Ak by dovolacia lehota pre ministra spravodlivosti, ktorý môže podať dovolanie aj proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa (proti ktorému nebol podaný riadny opravný prostriedok), plynula podľa § 370 ods. 1 Trestného poriadku, najmä pri trestnom rozkaze by lehota na podanie dovolania v neprospech obvineného mohla uplynúť skôr, ako sa obvinenému také rozhodnutie doručí (bez možnosti náhradného doručenia), resp. kým pri nepodaní odporu obvineným nadobudne právoplatnosť.

Danou problematikou sa zaoberal aj ústavný súd, ktorý v náleze z 28. apríla 2020, sp. zn. I.ÚS 345/2019, akceptoval názor najvyššieho súdu, vyjadrený v predmetnom stanovisku.

Z predloženého spisu vyplýva, že uznesenie najvyššieho súdu z 20. marca 2019, sp. zn. 3 To 10/2018 bolo doručené:

- obvinenému PaedDr. N. I.Á., PhD. 25. apríla 2019
- obhajcovi obvineného JUDr. Kolesárovi 8. apríla 2019
- prokurátorovi 5. apríla 2019
- poškodenému 8. apríla 2019

Podľa § 63 ods. 4 Tr. por. lehota určená podľa týždňov, mesiacov alebo rokov sa skončí uplynutím toho dňa, ktorý svojim pomenovaním alebo číselným označením zodpovedá dňu, v ktorom sa stala udalosť určujúca začiatok lehoty. Ak chýba tento deň v poslednom mesiaci lehoty, končí sa lehota uplynutím posledného dňa tohto mesiaca.

Ministrovi spravodlivosti plynula šesťmesačná lehota na podanie dovolania v zmysle ustanovenia § 370 ods. 1 prvá veta, ods. 2 Tr. por. do 25. októbra 2019 (piatok). Minister podal dovolanie v neprospech obvineného na súde prvého stupňa 14. októbra 2019. Dovolací súd preto dospel k záveru, že dovolanie bolo podané včas, teda v súlade s ustanovením § 370 ods. 2 Tr. por.

Po ustálení splnenia procesných podmienok pristúpil najvyšší súd k preskúmaniu podaného dovolania a zistil, že dovolanie ministra spravodlivosti je potrebné na neverejnom zasadnutí odmietnuť podľa § 382 písm. c) Tr. por., lebo je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

Na úvod je nutné ozrejmiť zloženie senátu.

Dovolací senát sa skladá z piatich členov (§ 18 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Zloženie päťčlenného senátu sa v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe ústavného súdu (napr. č. k. I. ÚS 448/2016-57) spravuje rozvrhom práce najvyššieho súdu, ktorý je aktuálny v deň doručenia podania na súd (v intenciách najvyššieho súdu je smerodajný deň predloženia dovolania spolu s celým spisovým materiálom do podateľne najvyššieho súdu). Dovolanie ministra spravodlivosti bolo najvyššiemu súdu predložené 5. februára 2020, kedy bol aktuálny rozvrh práce najvyššieho súdu na rok 2020 v znení opatrenia č. 2 (ďalej len „rozvrh práce“). Do senátu 2 TdoV boli v tom čase zaradení predsedovia senátu - JUDr. Peter Hatala, JUDr. Juraj Kliment, stáli členovia senátu - JUDr. Jana Serbová, JUDr. Pavol Farkaš, JUDr. Alena Šišková a náhradní členovia senátu - JUDr. Martin Piovartsy a JUDr. Gabriela Šimonová. S výnimkou predsedov senátu JUDr. Petra Hatalu a JUDr. Juraja Klimenta boli ostatní členovia senátu 2 TdoV vylúčení zo zákona (podľa § 31 ods. 4 Tr. por.), keďže sa zúčastnili na rozhodovaní na súde nižšieho stupňa (odvolacie konania sp. zn. 4 To 8/2015, sp. zn. 3 To 10/2018). Bolo preto potrebné senát doplniť o ďalších členov.

Podľa čl. XXVII ods. 2 veta prvá rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2021 trestné veci predložené

najvyššiemu súdu do 31. decembra 2020 (vrátane vecí, ktoré boli vrátené súdom nižšieho stupňa ako predčasne predložené) dokončia senáty v pôvodnom zložení, t. j. zložení podľa rozvrhu práce v znení účinnom v čase pridelenia veci.

Podľa bodu 2. poznámky k osobitnej časti rozvrhu práce týkajúcej sa trestnoprávneho kolégia ak došlo k vylúčeniu predsedu päťčlenného senátu alebo člena päťčlenného senátu alebo ak je päťčlenný senát z rôznych dôvodov neúplný, doplnenie senátu vykoná riadiaci predseda senátu spomedzi náhradných členov senátu podľa poradia v akom sú uvedení v prehľade o zložení senátu rozvrhu práce v znení účinnom v čase pridelenia veci. Ak nie je možné takto senát doplniť, postupuje sa podľa bodu 1. veta druhá prechodných ustanovení tohto rozvrhu práce, a to vo veciach uvedených v bode 1. aj v bode 2. prechodných ustanovení.

Podľa bodu 1. veta druhá prechodných ustanovení rozvrhu práce ak v poznámkach k ustanoveniam týkajúcim sa jednotlivých kolégií nie je ustanovené inak, na zastupovanie predsedov senátov alebo členov senátu a na doplnenie neúplných senátov sa použijú ustanovenia (ustanovenia všeobecnej časti o zastupovaní a prehľad o zložení zastupujúceho senátu) rozvrhu práce v znení účinnom v čase rozhodovania o určení zastupujúceho sudcu.

Podľa čl. V ods. 2 rozvrhu práce ak došlo k vylúčeniu sudcu, ktorý nevykonáva funkciu predsedu senátu, z prejednávania a rozhodovania vecí alebo sa sudca nemôže zúčastniť na prejednávaní a rozhodovaní vecí z iných vážnych dôvodov (napríklad dočasné pridelenie sudcu, stáž, prerušenie výkonu funkcie sudcu) alebo je senát z iných dôvodov neúplný a v osobitnej časti rozvrhu práce nie je ustanovené inak, ďalším členom alebo členmi senátu, sa stávajú sudca alebo sudcovia zastupujúceho senátu podľa rozhodnutia riadiaceho predsedu zastupujúceho senátu; to neplatí, ak bol v dôsledku zmeny v obsadení súdu sudcami, ku ktorej došlo po vzniku dôvodu na zastupovanie, ale pred naposledy označeným rozhodnutím riadiaceho predsedu zastupujúceho senátu, zaradený do senátu, ktorý má vec prejsť a rozhodnúť, ďalší sudca ako predseda alebo člen senátu.

Prechodné ustanovenia rozvrhu práce na rok 2021 odkazujú na rozvrh práce v čase pridelenia vecí. V deň nápadu vecí na najvyšší súd (5. februára 2020) vznikol dôvod na doplnenie senátu, nakoľko okrem dvoch sudcov boli všetci ostatní sudcovia zaradení do senátu 2 TdoV vylúčení zo zákona. Do času rozhodovania o dovolaní nebolo riadiacim predsedom rozhodnuté o zastupujúcich členoch. Naopak v medziobdobí (od nápadu vecí ku dňu rozhodnutia) bol senát 2 TdoV doplnený o ďalších členov, a to náhradných členov senátu - JUDr. Petra Štífta, JUDr. Petra Kaňu a JUDr. Dušana Krč - Šeberu, ktorí sa stali zákonnými sudcami v prejednávaní trestnej veci.

Najvyšší súd ďalej pripomína, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a nie je určené k náprave akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych, procesných a hmotnoprávných väd. Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená, preto predstavuje výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorá je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, sú z tohto dôvodu striktné obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštanca. Dovolací súd preto nie je povolaný na revíziu napadnutého rozhodnutia z vlastnej iniciatívy. Z ustanovenia § 385 ods. 1 Tr. por. expressis verbis vyplýva, že je viazaný dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené.

Minister spravodlivosti sa v dovolaní nestotožnil s názorom odvolacieho súdu, že poškodený si nemôže uplatňovať nárok v adhéznom konaní.

Dovolací súd sa s postupom odvolacieho súdu, ktorý ho obšírnym spôsobom odôvodnil, stotožnil a z dôvodu nadbytočnosti opakovania vyslovených názorov iba v podrobnostiach odkazuje na odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (str. 24-25).

Na margo námietok ministra spravodlivosti dovolací súd uvádza, že na priznanie nároku na náhradu

škody uplatnenom poškodeným je v prvom rade nutné, aby sa jednalo o škodu, ktorú je možné uplatniť v adhéznom konaní v zmysle ustanovenia § 46 ods. 3 Tr. por.

Pri ďalších úvahách je potrebné vychádzať z toho, že tzv. „eurofondy“ nie sú nárokovateľné prostriedky z verejných zdrojov, ale ich priznanie je okrem splnenia stanovených podmienok viazané aj na správnu úvahu orgánov verejnej moci, ktoré o ich poskytnutí rozhodujú. Verejnoprávnosť týchto príspevkov vyplýva z pôvodu vo verejných zdrojoch, z ich účelu, ktorým je podpora verejnoprávných cieľov priamo alebo nepriamo dosahovaných prostredníctvom aj súkromných subjektov a tiež z toho, že o ich poskytnutí sa rozhoduje (jednostranne) orgánom verejnej moci.

Ustanovenie § 15 ods. 1 zákona č. 528/2008 Z. z. ohľadom zmluvného typu pri poskytnutí NFP a jeho náležitostí odkazuje na inominátnu zmluvu podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka, podľa ktorého účastníci môžu uzavrieť aj takú zmluvu, ktorá nie je upravená ako typ zmluvy. Ak však účastníci dostatočne neurčia predmet svojich záväzkov, zmluva nie je uzavretá.

Odkaz na inominátnu zmluvu, ktorá sama o sebe neobsahuje žiadnu úpravu práv a povinností zmluvných strán, iba povinnosť dostatočne upraviť práva a povinnosti, aby zmluva v dôsledku ich absencie nebola neplatná, nie je odkazom na plnohodnotný zmluvný typ, ktorý by do vzťahu medzi poskytovateľom a prijímateľom NFP prinášal zmysluplnú úpravu vyplývajúcu z povahy typu zmluvy, ale odkazom na prázdnu schránku, do ktorej sa v danom prípade musia vložiť prinajmenej podmienky poskytnutia, čerpania a vrátenia NFP vyplývajúce zo správneho rozhodnutia. Ide teda len o čisté formalizovanie verejnoprávných podmienok, najmä podmienok rozhodnutia o poskytnutí NFP do inštitútu, ktorý má mať súkromnoprávnu povahu, a tým o maskovanie verejnoprávneho vzťahu vzťahom súkromnoprávnym bez relevantného materiálneho právom predpokladaného účelu. Postup podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka je teda zjavne len technikalitou, ktorá nič nemení na podstate verejnoprávneho vzťahu medzi žiadateľom a poskytovateľom NFP, čo materiálne vyplýva aj z toho, že poskytovateľ NFP do svojej majetkovej sféry neprijíma na základe zmluvy o poskytnutí NFP žiadne konkrétne protiplnenie (čo v rámci súkromnoprávných vzťahov v zásade prichádza do úvahy len pri darovaní).

Vzhľadom na doktrínu, že v adhéznom konaní možno priznať len nárok súkromnoprávnej povahy, je potrebné vyjadriť názor, že verejnoprávny nárok na vrátenie NFP nemožno v adhéznom konaní priznať.

V uvedenej súvislosti je možné podporne poukázať aj na právnu vetu rozsudku Najvyššieho správneho súdu Českej republiky zo 7. novembra 2013, č.j. 9 Afs 38/2013 - 53, v zmysle ktorej „Zmluva o poskytnutí účelovej dotácie uzatvorená medzi regionálnou radou regiónu súdržnosti a príjmom dotácie je verejnoprávnou zmluvou. V prípade námietky porušenia zmluvy, nesúhlasu s jej výkladom alebo pri neplnení zmluvy samotnej, je ochrana ktorejkoľvek zmluvnej strany poskytovaná prostredníctvom sporu z verejnoprávnej zmluvy podľa § 169 správneho poriadku z roku 2004 v spojení s § 141 toho istého zákona, ktorý iniciuje tá zo strán, ktorá nesúhlasí s postupom druhej zmluvnej strany.“

S ohľadom na vyššie uvedené sa dovolací súd nestotožnil ani s názorom ministra spravodlivosti o nepoužiteľnosti stanoviska R 71/2017. Predmetné stanovisko sa síce primárne zameriavalo na majetkové nároky štátu vyplývajúce z daňových predpisov, avšak v časti B/ I. primerane odkazovalo „aj na akýkoľvek iný majetkový nárok, ktorý nie je podľa svojho hmotnoprávneho podkladu (teda právneho predpisu upravujúceho taký nárok) nárokom na náhradu škody alebo tzv. morálnej škody v zmysle § 287 ods. 1 Trestného poriadku (nárok podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka)“.

Nárok na vrátenie NFP, resp. jeho časti teda nemá charakter škody, pričom v prípade porušenia zmluvy o poskytnutí NFP má poskytovateľ možnosť postupu podľa § 24 ods. 1 zákona č. 528/2008 Z. z. v znení účinnom v čase vzniku nároku na vrátenie, ktorý priamo odkazuje na zákon č. 523/2004 Z. z. V tejto súvislosti dovolací súd len na okraj poznamenáva, že novelou zákona č. 93/2017 Z. z. došlo k vnútornému prepojeniu medzi ustanoveniami týkajúcimi sa vyrovnania finančných vzťahov (§ 24 ods. 1 a § 28 ods. 8 zákona č. 528/2008 Z. z.). Odkaz aj na zákon č. 523/2004 Z. z. zostal zachovaný.

V prípade zistenia porušenia finančnej disciplíny, medzi ktoré patrí taktiež nehospodárne, neefektívne a neúčinné vynakladanie verejných prostriedkov [§ 31 ods. 1 písm. j) zákona č. 523/2004 Z. z.] orgány uvedené v predmetnom zákone majú právo uložiť odvod vo výške porušenia finančnej disciplíny a

penále (§ 31 ods. 4, ods. 7, ods. 9, ods. 10 cit. zákona). Konanie sa spravuje všeobecnými predpismi o správnom konaní (§ 31 ods. 12 cit. zákona). Zároveň čl. 10 ods. 6 Všeobecných zmluvných podmienok tvoriacich prílohu k danej zmluve stanovoval, že ak prijímateľ nevráti na základe žiadosti poskytovateľa NFP alebo jeho časť (povinnosť vrátenia NFP mohla vzniknúť i z dôvodu odstúpenia od zmluvy - čl. 10 ods. 4 Všeobecných zmluvných podmienok), poskytovateľ oznámi porušenie finančnej disciplíny príslušnej správe finančnej kontroly.

Vzhľadom na uvedené nemožno prisvedčiť tvrdeniu ministra spravodlivosti o neaplikovateľnosti § 31 zákona č. 523/2004 Z. z., ani o nevyožiteľnosti poskytnutého NFP v prípade nepripustenia poškodeného do trestného konania.

Na margo rozsudku Súdneho dvora EÚ z 13. marca 2008 v spojených veciach C-383/06 až C-385/06, podľa ktorého uplatnenie vnútroštátneho práva nesmie mať negatívny vplyv na uplatnenie a účinnosť práva Spoločenstva, t. j. znemožnenie vymáhania protiprávne pridelených finančných prostriedkov, je potrebné poukázať na rozsudok Súdneho dvora EÚ z 1. októbra 2020 vo veci C-603/19. Súdny dvor EÚ na základe prejudiciálnych otázok predložených Špecializovaným trestným súdom okrem iného vyslovil:

Článok 325 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni ustanoveniam vnútroštátneho práva, ako sa vykladajú vo vnútroštátnej judikatúre, podľa ktorých si štát nemôže v trestnom konaní uplatňovať náhradu škody, ktorá mu bola spôsobená podvodným konaním obvinenej osoby, ktoré má za následok spreneveru finančných prostriedkov z rozpočtu Európskej únie, a v rámci tohto trestného konania nemá k dispozícii nijaké iné konanie, ktoré by mu umožňovalo uplatniť si svoj nárok proti obvinenej osobe, pokiaľ, čo musí overiť vnútroštátny súd, vnútroštátna právna úprava stanovuje účinné konania umožňujúce vrátenie neoprávnene vyplatených príspevkov z rozpočtu Európskej únie.

Zákon č. 528/2008 Z. z. v spojení so zákonom č. 523/2004 Z. z. umožňuje G. D., E. H. a A. si vymôcť nárok aj v správnom konaní, a preto vnútroštátna právna úprava, resp. judikatúra najvyššieho súdu nie je v rozpore s právom Európskej únie.

Zároveň argumentácia ministra spravodlivosti o možnom dopade na návratnosť neoprávnene využitých finančných prostriedkov poskytnutých zo zdrojov Európskej únie je ničím nepodloženým tvrdením. Obdobný názor, aký prezentoval odvolací súd, bol pritom vyjadrený aj v ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 5To 7/2020, 5To 3/2019, 3 To 12/2018, 5To 4/2017), pričom ako bolo uvedené vyššie, Súdny dvor EÚ kladie dôraz na vrátenie neoprávnene vyplatených príspevkov, nie na uplatňovanie náhrady škody voči obvinenému. Navyše prijímateľom NFP bola právnická osoba A. Q. D. E. B. - V. U. O., za ktorú obvinený ako štatutárny zástupca len konal. V čase odstúpenia od zmluvy dokonca už ani nebol riaditeľom prijímateľa. Žiadosť o vrátenie NFP bola adresovaná novému riaditeľovi prijímateľa.

Dovolací súd si je vedomý odlišného právneho názoru vyjadreného v rozsudku najvyššieho súdu zo 14. apríla 2020, sp. zn. 2 To 2/2019. Odvolací súd v predmetnom rozhodnutí poukázal na zákon č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý však nie je aplikovateľný na prejednávajúcu trestnú vec, nakoľko sa vzťahuje na poskytovanie príspevkov v programovom období 2014 - 2020 a ani z jeho prechodných ustanovení nevyplýva použiteľnosť na konania predchádzajúce účinnosti zákona. Nad rámec uvedeného dovolací súd navyše dopĺňa, že zákon č. 292/2014 Z. z. (z ktorého najvyšší súd v označenom konaní vychádzal) obsahuje špecifiká (lex specialis) viažuce sa k Európskemu poľnohospodárskemu fondu pre rozvoj vidieka (z ktorého obžalovaný v tejto trestnej veci čerpal finančné príspevky), ktorý je aj v súčasnosti v zmysle § 16 ods. 2, § 33 ods. 2, § 42 ods. 12, § 43 ods. 10 zákona č. 292/2014 Z. z. v spojení s § 31 ods. 9 zákona č. 523/2004 Z. z. a zákona č. 543/2007 Z. z. vyňatý z najvyšším súdom popísaného mechanizmu vracania finančných prostriedkov na zmluvnom základe (k tomu viď aj rozsudok najvyššieho súdu z 28. novembra 2019, sp. zn. 8 Sžfk 58/2018). Súčasne k rozsudku najvyššieho súdu z 1. júla 2014, sp. zn. 3Sžf/118/2013 a k uzneseniu ústavného súdu z 1. apríla 2015, sp. zn. II. ÚS 219/2015, ktorými dovolateľ rovnako argumentoval, je

potrebné uviesť, že ústavný súd dotknuté rozhodnutie najvyššieho súdu nepotvrdil, ale ako zjavne neopodstatnenú odmietol sťažnosť sťažovateľa - prijímateľa NFP s tým, že z ústavnoprávneho hľadiska nie je dôvod spochybňovať závery dostatočne odôvodneného rozhodnutia. Ústavný súd preto nebol oprávnený a ani povinný tieto závery nahradzovať a zasahovať do právneho názoru najvyššieho súdu (vid' str. 18 ods. 3 uznesenia ústavného súdu). Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3SŽf/118/2013 pritom riešil odlišnú situáciu od prejednávanej trestnej veci (verejné obstarávanie, zrušenie schválenej žiadosti podľa § 14 zákona č. 528/2008 Z. z.).

Vzhľadom na uvedené dovolací súd pomerom hlasov 5:0 dovolanie ministra spravodlivosti podľa § 382 písm. c) Tr. por. uznesením na neverejnom zasadnutí odmietol.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.